

Høringssvar NOU 2023:24 Med barnet hele vegen

Vi viser til høringsbrev av 30.oktober 2023 hvor det bes om innspill til forslagene i NOU 2023:24.

BUF-etat region Sør, Agder politidistrikt, kommunene i Agder representert v/KS Agder, Agder Fylkeskommune, Sørlandet sykehus v/klinikk for psykisk helse og Statsforvalteren har gjennom en intensjonsavtale startet opp ett tverretatlig samarbeid som skal sikre god samhandling vedrørende ungdom på barneverninstitusjoner. Basert på dette samarbeidet gir vi et høringssvar hvor vi beskriver et eksempel på vellykket samarbeid. Flere av partene har i tillegg levert egne høringssvar.

Bakgrunn for samarbeidet

Agder har mange private og statlige institusjoner som tar imot ungdommer fra hele landet med store rus- og adferdsproblemer.

I 2022-23 var det en økning i voldskriminaliteten blant ungdom i Agder. Det var flere hendelser med alvorlig vold og trusler, og ungdom på institusjon var blant utøverne. Enkelte saker skapte stor utrygghet i lokalsamfunnet, og det var bekymring både hos politiet, BUF-etat Region Sør og kommunene.

Ungdom som plasseres på institusjon har store sammensatte behov og utfordrer flere etater samtidig med sine behov og sine handlinger. De har ofte flere plasseringer bak seg, og de blir kasteballer i et system som ikke er tilpasset deres behov. I tillegg er det lite samhandling og manglende koordinering mellom etatene i disse sakene.

Med denne bakgrunnen ble det igangsatt et samarbeid mellom nevnte etater. Det ble skrevet en intensjonsavtale som sikrer at det settes inn koordinerte tiltak med barnets beste og samfunnsvernet i fokus, samt sikrer den helt nødvendige kommunikasjonen mellom etatene der hver og en av oss har "en del av at ansvar", men hvor det enkelte barn og lokalsamfunn er helt avhengig av at vi jobber godt sammen å finne gode løsninger og skape gode resultater. Avtalen ligger vedlagt.

Sentrale faktorer for å lykkes i arbeidet med ungdom på institusjon

Gjennom vår erfaring vil vi peke på sentrale faktorer som er helt vesentlige for å lykkes i arbeidet med ungdom på institusjon.

1. Det nytter ikke at hver og en etat gjør sin del av jobben om vi ikke får til det tverretatlige samarbeidet. Vi har allerede etter et halvt år sett at dette gjør en stor forskjell i de sakene hvor dette fungerer og der man av ulike grunner ikke får det til.

2. Taushetsplikten har et svært godt formål, men er også blitt et hinder for helt nødvendig informasjonsdeling for å kunne ivareta barn og lokalsamfunn. Det er f eks krevende at verken politi eller mottakende kommuner ikke kjenner til nye plasseringer av barn på institusjon.

Kommunen kan da ikke forberede deler av en tiltakspakke for å understøtte positiv utvikling hos barnet, og det kan skape negativitet i lokalsamfunnet at man ikke får etablert robuste rammer rundt de barna som trenger det. Fra politiets side stiller vi også spørsmål ved om det er til "barnas beste" at vi blir kjent med de først når de har begått en kriminell handling. Vi mener at det må lages nødvendige unntaksbestemmelser i forhold til taushetsplikten der det er nødvendig for å kunne ivareta barna på en god og helhetlig måte, ikke fragmentert slik det er i dag.

3. Vi stiller spørsmål ved at mottakende kommune ikke ivaretas bedre finansielt når de mottar barn som krever stor oppfølging. Når økonomien følger hjemkommune stimulerer det ikke de mottakende kommunene til positiv deltakelse rundt å bygge opp nødvendige rammer rundt disse barna som trenger massiv oppfølging. Det er også slik at det er vanskelig for politiet å forebygge kriminalitet blant disse barna når vi ikke kjenner til de før etter at de begått kriminelle handlinger. Ved bedre samhandling kan vi lettere forhindre dette, med gevinst både for det enkelte barn og lokalsamfunn. Vi har mange eksempler på dette!

4. Vi stiller også spørsmål ved måten barna fordeles ut til de ulike regionene og institusjonene. I Agder har vi sett at det har blitt en overopphoping av institusjoner. Det medfører at i stedet for at barna blir integrert lokalt finner de hverandre og danner "kriminelle nettverk". Det utfordrer både kommuner og politi på kapasitet, og bedrer derfor heller ikke positivt inn i forhold til det enkelte barns beste. Vi mener det bør på plass et sentralt system som har et totalansvar for dette, og som kan se kapasitet og behov hos det enkelte barn i sammenheng, og fordele institusjonsplassene riktigere i forhold til den enkelte region/kommune.

5. Høsten 2023 ble en ungdom plassert på en akuttinstitusjon i regionen etter flere mislykkede plasseringer andre steder. Ungdommen hadde store sammensatte utfordringer, manglende tillit til hjelpeapparatet, og til tross for sin unge alder (15 år) et langt kriminelt rulleblad. Dette var en krevende situasjon, både for ungdommen selv, og for hjelpeapparatet. Vi bestemte oss i styringsgruppen at vi skulle teste ut hvordan det kunne gå om alle etatene stilte til disposisjon de midlene som var faglig anbefalt. I dag, ca to måneder etter plassering, er det en meget positiv utvikling hos denne ungdommen, og plasseringen fremstår endelig som en vellykket plassering. Fordi det ble definert som en akutt plassering lot dette seg gjøre. Nå er det mulig dette må gjøres om fordi barnet er blitt "bedre", og hjemmelen for akutt plassering gir ikke rom for en slik ramme, samtidig som historien har vist oss at sjansen da er svært stor for at han faller tilbake til tillært mønster gjennom mange år

Ett tiltak som fremstår som særdeles viktig er nettopp det tette tverretatlige samarbeidet. Dette sikrer en felles situasjonsforståelse, og at etatene bidrar inn i arbeidet med sine tiltak i henhold til deres roller og ansvar. Det tverretatlige samarbeidet startet opp før ungdommen ble plassert, og institusjonen hadde kontaktpersoner i hver aktuell etat.

Dernest er det viktig å finne egnet sted til akkurat denne ungdommen. En institusjon i regionen ble bygget om for å tilpasse seg ungdommen og situasjonen. Det ble foretatt en grundig tverretatlig kartlegging av ungdommens behov og utfordringer, og det ble gitt nødvendig opplæring av personell med tanke på trygghet og sikkerhet både for ungdommen og personalet.

Videre er det jobbet særskilt med å lage rammer for både skole, fritid og kontakt med hjemmet, og det er jevnlig koordineringsmøter med de samarbeidende etatene som ledes av institusjonen.

Dette er et godt eksempel på at det er mulig å lage gode rammer rundt ungdom med store sammensatte utfordringer. Samtidig er det utfordringer knyttet til økonomi og taushetsplikten. I et samfunnsøkonomisk perspektiv vil det allikevel slik vi vurderer det være langt dyrere å la disse ungdommene utvikle en kriminell løpebane med langvarig kriminalitet.

En spesialtilpasset bygning og kompetent personale på jobb er en stor økonomisk kostnad i dag, men i et samfunnsøkonomisk perspektiv mener vi det vil det være mer lønnsomt å sette inn ressursene på et tidligere stadium enn det gjøres i dag, hvor en kommer for sent i gang og det må settes inn ressurser gjennom hele livsløpet.

Taushetsplikten skaper som tidligere nevnt utfordringer i samarbeidet. Det er vanskelig å forvalte lovverket fordi det er uklart. Denne uklarheten skaper handlingslammelse og bidrar ikke til å fremme samarbeid og samhandling.

Vårt institusjonssamarbeid her i Agder har vart kun i et drøyt halvår. Allikevel ser vi så positive effekter av det arbeidet som er igangsatt at vi hadde lyst til å spille dette inn som et helt vesentlig poeng for å få til en vellykket videreutvikling av barneverninstitusjoner, for at institusjonene kan bidra til løsninger som er til barnets beste, og for at institusjonene skal bli en mest mulig positiv del av et lokalsamfunn.

Vi ble klar over høringsfristen veldig sendt. På grunn av at det ikke var mulig å få den forlenget noe, er høringsinnspillet ikke blitt så gjennomarbeidet som vi hadde ønsket, men håper våre erfaringer med det tverrfaglig samarbeid her på Agder kan være en nyttig erfaring inn i arbeidet.

Lykke til med et svært viktig arbeid!

Mvh

Kjerstin Askholt

Leder for styringsgruppen/politimester i Agder politidistrikt

Kopi av vår intensjonsavtale vedlegges